

Textilias veglias en la midada dal temp

30 onns Texaid

■ (cp) Dapi che sis enconuscentas ovras d'agid han inizià il 1978 l'organisaziun da rimnada comunabla Texaid è vegnidas rimnadas var 370 000 tonnas textilias veglias. A l'entschatta vegnivan quellas zavradas sin maisas, a partir dal 1982 sin bindellas da transport e dapi il favrer 2008 fa in computer questa lavur. Passa 150 milliuns francs ha l'acziun dapi lura purtà a las cassas da las ovras d'agid, d'uniuns da samaritans, da famiglias da Kolping e d'organisaziuns da giuvenils. Ina da las activitads tradiziunals da numerusas ovras d'agid è da proveder umans basegnus sin tut il mund (er en Svizra) cun la vestgadira necessaria. Saja quai en pajais sin via da svilup, en territoris da guerra u en regiuns pertutgadas da catastrofes: Organisaziuns umanitaras rimnavan vestgadira duvrada d'umans cun in meglier standard da viver, per alura la reparer a persunas basegnusas. Uschia organisavan era la Crusch Cotschna Svizra, il Succurs svizzer d'enviern, l'Ovra d'agid svizra dals lavurers, la Caritas Svizra, l'Ovra svizra da Kolping e l'Agid da las Baseligas Evangelicas Svizras – mintgamai mintga ovra d'agid per sasezza – ina rimnada da vestgadira. Cun la bainstanza adina pli gronda a partir da la mesadad da l'ultim tschientaner è creschida era la quantidad da la vestgadira rimnada. Savens surpassava quella schizunt la dumonda, uschia che las ovras d'agid avevan dapli rauba che quai ch'ellas pudevan reparer.

Texaid – ensemen essan nus fermas

Las instituziuns umanitaras han en emprima lingua l'incumbensa da far dal bun. Ils temps moderns han però pretendì da reponderar l'utilisaziun caritativa da la vestgadira rimnada. Ins ha stuì sa distanziar dal maletg dal pover uffant african ch'obtegna noss pullover isà. Perquai èn las sis ovras d'agid s'alliadas il 1978 a l'organisaziun da rimnada Texaid. Empè da passar ina a l'autra sin ils pes en quai che concerna las rimnadas da vestgadira, han las ovras d'agid incumbensà a partir da quel onn Texaid da rimnar per ellas duas giadas l'onn en tut la Svizra vestgadira purtada e textilias dal tegnaichasa gia utilisadas, e da nov era da las reutilisar.

Rimnar – zavarar – reutilisar

Las organisaziuns han cuntinuà ad emplenir lur deposits da catastrofes cun vestgadira veglia bain mantegnida, per la pudair reparer en cas da basegn il pli svelto pussaivel a las persunas en miseria. La rauba restanta vegniva vendida fin l'onn 1982 ad ovras da zavrada a l'exteriur. Las ovras d'agid han lura percurschè tge immensa plivalur che l'elavuraziun professiunala da la vestgadira en Svizra avess. Uschia han ellas garanti la savida pratica areguard la planisaziun e la ge-

stiun entras l'interprendider Heinz Knecht, gia dapi onns activ sin il champ dal recicladi da textilias, ch'è era sa participà finanziain a la nova ovra da zavrada a Schattdorf/UR. La Texaid Textilverwertungs-AG zavra dapi il 1982 mintg'onn var 5000 tonnas vestgadira, chalzers e textilias dal tegnaichasa ed ha chattà cumpraders per las pli differentas gruppas da products. Texaid è stà ed è anc adina la suletta organisaziun da rimnada en Svizra cun in'atgna ovra da zavrada.

Zavarar, zavarar ed anc ina giada zavarar...

Las collavuraturas ed ils collavuratur da l'ovra da zavrada da Texaid classifitgeschan la rauba tenor ca. 60 differentes aspects. Els differenzieschan tenor precisas sutdivisiuns che concernan la qualidad, il grad d'isada, la moda, la tendenza dal trend, la grondezza, la vestgadira per umens, dunnas ubain uffants, la stagiun e bler auter. Da princip pon ins divider il resultat da la zavrada en quatter categorias: Radund 55 pertschient èn vestgadira e textilias dal tegnaichasa bain mantegnidas, 20 pertschient èn textilias da mangola defectas, ulteriurs 20 pertschient èn altra rauba da recicladi e var 10 pertschient èn restanzas betg utilisablas. La zavrada minuziada na dat a la rauba collectada betg mo ina considerabla plivalur, mabain minimescha a medem temp era l'export da rument.

Las vias da la rauba zavrada

Vestgadira, chalzers e textilias dal tegnaichasa bain mantegnidas chattan clients engraziavels en pajais economicamain flavels, en ils quals textilias novas èn sproporzionadamain charas en congual cun las entradas. Textilias da segund maun che derivan da la Svizra èn d'alta qualidad, fitg modernas e – tge ch'è zunt impurtant – era pajablas. La pli gronda part da las textilias vegn cumprada oz dals pajais en l'Europa da l'Ost, en l'Orient Extrem ed en l'Africa. Textilias da mangola defectas (vestgadira e textilias dal tegnaichasa stargpadas e plain tacs, uschiglio però schubras) na pon betg pli vegnir purtadas ed utilisadas. Perquai vegnan ellas elavuradas en la citad ungaraisa Eger dad Algotextil, ina societad affiliada a Texaid, en sdratschs da nettegiar industrials. Tut las ulteriuras textilias ch'ins na po betg pli utilizar en la furma actuala tutgan tar la rauba da recicladi: vestgadira da launa defecta, mantels, unifurmas, cuvrias, etc. Tut tenor qualidad vegnan las textilias da launa stargpadas, nettegiadas, filadas da nov ed elavuradas a nova vestgadira ubain a cuvrias e material d'isolaziun. Ils stgars diesch pertschient restanzas betg utilisablas cumpiglian vestgadira sintetica defecta, textilias tartagnadas, singuls chalzers, termagls ruts, rauba dal tegnaich-

Il team da logistica che dispoza da sistems da direcziun ils pli moderns rimna ils satgs da Texaid semtgads sper via.

FOTOS MAD

chasa e rument; tut questas chaussas ston vegnir dismissas cunter taxa.

Textilias veglias sco factur economic

L'Africa vala da vegl ennà sco pajais d'export classic per vestgadira veglia. E gia adina s'annunzian vuschs criticas che din che noss exports bunmartgads dal vestruineschian la modesta economia da textilias africana. In studi da l'Academia svizra per svilup (SAD) da Solorurn, incumbensà il 1997 da Texaid, demussa ch'i na dat nagina relaziun causala tranter l'import da las textilias duvradas ed il svilup da l'industria locala da textilias e vestgadira en Ghana e Tunesia, ils dus pajais africans intercurrids. Anzi: L'elavuraziun ulteriura ed il commerzi cun textilias duvradas èn in sector economic essenzial che garantescha in'existenza a passa 100 000 persunas en ils dus pajais. En la provinza Bergamo situada al Nord da l'Italia è la regiun enturn Prato sa specialisada sin la reutilisaziun da textilias veglias betg zavradas. E dapi l'avertura vers l'Europa da l'ost è la zavrada da vestgadira duvrada – in'occupaziun che pretenda blera lavur – ina branscha economica impurtanta en quests stadis.

Satg da rimnada versus container da rimnada

Il satg da rimnada alv cotschen da Texaid arriva duas giadas ad onn en tut las chassas svizras. Anc adina rimnan en blers

lieus las uniuns da samaritans e las famiglias da Kolping ils satgs plains ed als chargin en vaguns da la viafier. Per lur agid prezios obtegnan ellas ina part dal retgav da questas rimnadas. Dapi ch'è vegnì piazzà l'onn 1993 l'emprim container da Texaid a Bülach en il chantun da Turitg, stattan oz var 3200 containers da rimnada alv cotschens sin piazzas da dismessa e da recicladi publicas ed en ulteriurs lieus bain frequentads. La pussaivladad da pudair dismetter durant tut l'onn textilias vegn adina pli populara; gia 80 pertschient da la massa rimnada en total deriva dals containers. Per mantegnair e svidar regularmain ils containers è mintga di en viadi in team da logistica da 30 persunas, equipà cun ils sistems da direcziun ils pli moderns.

La pli moderna ovra da zavrada dal mund

Oz rimna Texaid mintg'onn passa 20 000 tonnas vestgadira, chalzers e textilias dal tegnaichasa. Gia dapi daditg na tanschevan las capacitads da l'ovra da zavrada a Schattdorf/UR e dal pitschen indriz da zavrada turitgais, en funcziun dapi il 1999, betg pli per elavurar questa dimensiun da textilias. En consequenza stueva adina dapli rauba betg zavrada vegnir vendida a manaschis a l'exteriur. Dapi il favrer 2008 datti perquai a Schattdorf il pli modern indriz da zavar dal mund: Plaz da lavur ergonomics, ina classificaziun da mintga singula textilia che po vegnir dirigida cun la vusch ed ina via da zavrada survegliada dal computer. 50 collavuraturas e collavuratur zavravan uss bundant dus terzs da tut la rauba rimnada. L'effizienzza augmentada da la nova ovra als garantescha piazzas da lavur preziasas.

Las societads affiliadas a Texaid

«L'elavuraziun da textilias duvradas pretenda oz e probablamain er anc numerus onns blera lavur a maun ch'è colliada cun auts custs da persunal e d'investiziun», di Martin Bösch, il biadi dal confundatur da l'ovra da zavrada, Heinz Knecht, e directur da la Texaid Textilverwertungs-AG. «Perquai sa concentreschan noss concurrents sulettamain sin il commerzi cun textilias veglias.» Tenor Martin Bösch ha Texaid ina responsabladad sociala speziala: Generar la megla plivalur pussaivla cun reutilisar a moda optimala materias primas preziasas, ed a medem temp crear e garantir piazzas da

lavor. Dal reminent fan part dal manaschi da zavrada Texaid las ovras d'agid sco acziunarias che tegnan la mesadad da las aczias e che s'engaschan era fitg ferm sin il plaun operativ. Var in terz da la rauba rimnada surpasa la capaciad da zavar da Schattdorf e Turitg. Empè da vender la gronda part da la vestgadira betg zavrada ad interpresas da concorrenza a l'exteriur furnescha Texaid ella dapi il 2005 a sia societad affiliada Swisstex a Sofia en Bulgaria. Grazia al lieu economicamain favuraivel po quella lavur a moda zunt competitiva. Sper las atgnas butias da segund maun proveda l'ovra da zavrada er il commerzi en detagl ed il commerzi a l'engrossa indigen, ed exporta ina part da la rauba. 70 collavuraturas e collavuratur zunt motivads zavravan mintg'onn radund 3000 tonnas textilias rimnadas da Texaid. Il cussegl d'administraziun da Texaid ha approvà la construcziun d'ina nova ovra da zavrada da Swisstex a Sofia; il volumen d'investiziun munta a trais milliuns francs. Sco gia menziunà ha surpiglià la Algotex en l'Ungaria il 2008 la produczion da sdratschs da nettegiar industrials. Per pudair producir quels taglian 35 emploiad ed emploiad mintg'onn 2000 tonnas textilias en tocs. L'interpresa gestunada a moda exemplarica e moderna è medemamain ina filiala da Texaid. I sa chapescha da sasez che tut las collavuraturas e tut ils collavuratur da Swisstex e dad Algotex èn emploiad a cundiziuns fairas che surpassan en omadus pajais las cundiziuns determinadas en la lescha da lavur e la lescha per fatgs socials vertenta.

90 pertschient per las ovras d'agid

Sch'ins explaina ils satgs ed ils containers da rimnada da Texaid cun vestgadira isada n'han ins betg mo la garanzia d'avair tscherni la megla via per riclar textilias da qualidad, a medem temp fan ins indirectamain ina donaziun finanziuala a las cassas da las ovras d'agid, d'uniuns da samaritans, da famiglias da Kolping e d'organisaziuns da giuvenils. 90 pertschient dal retgav net (sunter avair tratg giu tut ils custs da gestiun), vegnan sbursads a questas instituziuns. En tut ha quel muntà en ils 30 onns da Texaid a bundant 150 milliuns francs. Quests danners èn medemamain vegnids impundids per intents umanitaras. Nossa vestgadira veglia en ils satgs ed ils containers da Texaid va pia anc adina a favur d'in bun intent, mo a moda in pau pli moderna.

En l'ovra da zavrada da Texaid vegn la rauba manada davent dal vagun da la viafier sin la tschinta da transport... e directamain tar las zavradas che classifitgeschan mintgà toc ed al tramettan vinavant cun in cumond da vusch.